

P l a u t u s :

D v o j ě s t a .

/Menechmové. (*Twillinge.*)

Veselohra v 5 jednáních. Přeložil Ferd. Štiebitz.

O s o b y :

Smetáček, příživník /Penikulus

Tuhoboj I. /Menechmus I./

Žena Tuhoboje I.

Stařec, její otec

Tuhoboj II. - Branislav /Menechmus-Sosikles/

Rozuma, jeho sluha /Messenio/

Milena, hetéra /Krotium/

Váleček, její kuchař /Kulindrus/

Služka Mileninina

Lékař

Němé osoby: plavci, sluhové.

Koná se v Epidauru v III. stol. př. Kristem
před domem Tuhoboje I. a Mileniným.

P r o l o g .

Hned na počátku, vzácní diváci,
 vám přeji zdar a štěstí nejprve,
 a sobě taky. Já vám přináším
 dnes Flauta - ovšem: na jazyku jen,
 ne v ruce. Připravte si vřidný sluch
 a tak ho prosím od nás přijměte!
 Teď slyšte obsah kusu našeho
 a dejte pozor! Já se pokusím
 jej shrnout v několik jen málo slov.

Žil v Syrakusách kupec, starý byl
 a měl dva rodné syny, dvojčata,
 ti tak si byli vzhledem podobní,
 že ani chůva, jež je kojila,
 ba ani vlastní matka nemohla
 jich nijak rozeznati od sebe.
 Já to mám od člověka, který je
 kdys viděl - já ty hochy neviděl,
 to sť si prosím nikdo nemyslí!

Když bylo sedm roků oběma,
 dal otec naložiti velkou loď
 vším možným zbožím, z hochů jednoho mznů
 vzal na tu loď a s sebou odvezl
 ho do Tarenta; toho druhého
 však nechal otec doma u matky.
 Když přibyl do Tarenta, byly tam
 v tu dobu právě hry, a sešlo se
 tam mnoho lidí jako vždycky k hrám;
 a hoch se otcí v davu lidí ztratil.
 A byl tam kupec z Epidamnu: ten
 se hochu ujal, domů si ho vzal.
 Když takto přišel otec o syna,
 propadl zoufalství a zakrátko
 pak žalem z toho zemřel v Tarentě.

Když přišla do Syrakus dědovi
 těch dvojčet zpráva, že byl uloupen
 ten hoch a otec zemřel v Tarentě,
 děd změnil jméno tomu prvnímu:
 měl tak rád toho uloupeného,

že chlapci, jenž zbyl doma, po prvním
 dal jméno, které znělo Tuhoboj;
 a tak se také nazýval sám děd.
 To jméno mám tím spíše v paměti, ~~čímž jsem~~
 že jsem byl svědkem, jak ho veřejně
 hlasatel volal, když ho hledali.
 Nuž nemylte se, předem povídám:
 ti bratři mají oba stejné jméno!

A teď se musím do Epidamnu
 zas pěšky vrátit, abych celou věc
 vám navlas přesně tady vyložil.
 Kdo z vás by v Epidamnu něco chtěl
 si opatřit, směle kaž a mluv,
 dřív cej však, a zač mu to lze opatřit!
 Kdo nedá peněz, hloupost provede.
 Než tam se vracím, odkud před chvílí
 jsem vyšel - a přec stojím na místě.

Ten Epidamnan, který - jak jsem vám
 už řekl, - ono dvojče unesl,
 ten neměl dětí, měl jen peníze.
 I přijal toho chlapce, kterého
 si unes, za syna a dal mu pak
 i ženu s přínosem a nakonec
 když zemřel, učinil hodědicem.
 Šel po velikém dešti náhodou
 ven na statek. Když vstoupil do řeky,
 chtě přejít poblíž břeha, prudký proud
 uchvátil ho a uchvatitele,
 kdyžmu byl divě nohy podrazil,
 a odnesl ho - do horoucích pekel.
 Tak přišel k velikému bohatství
 ten ztracený a

/ukazuje na dům Tuhoboje I./

- bydlí nyní zde.

A teď ten druhý z dálných Syrakus,
 jenž hledá svého bratra, se sluhou
 dnes právě přišel do Epidamnu.
 Než Epidamnos toto město zde -
 v tom dnešním kuse; ale v jiné hře
 se stane z něho jiné město zas.
 A tak se mění nájemníci též:

Ten chlapík! Sám je jedlík náramný
 a strojí hody přímo královské:
 tak naplňuje stoly, takové
 on kupí na ně pěkné hory mis,
 že musí člověkna lehátku stát,
 když si chce vzít něco seshora.
 Teď jsem tu měl však dlouhou přestávku
 a zamčen ve svém zámku, pobýval
 jsem stále u svých drahých miláčků;
 heť tuze drahé vše, co kupuji
 a jim. A pak: ti drazí miláčci,
 co na stole se řadivají v šik,
 už desertují. Proto k němu jdu.

/Chystí se jít do Tuhobojova domu. Z domu se ozve tlumený
 zvuk vády, dveře se pootevrou. Smetáček se zarazí./
 Kdoš otvírá však dveře - Ejhle, toť
 sám Tuhoboj, jak vidím! Kráčí ven. /Ustoupí stranou./

Tuhoboj I. /napole otočen, rozčileně do domu/
 Nebýt ty špatná, nebýt ty mámmak hloupá,
 nebýt ty divoch nezkrtné myslí,
 vidíš-li, že je co odporné mně,
 sama bys cítila odpor!
 Jestli mi tohleto ještě kdy uděláš,
 dostaneš výhost a půjdeš si za otcem!
 Kdykoli totiž chci odejít pryč,
 zdržuješ, voláš mě, tážeš se mne,
 kamže chci jít, co dělám, co zamýšlím,
 co chci, co nesu, co venku jsem prováděl.
 To jsem si přivedl do domu celníka,
 musím-li z každého činu se zpovídat!

Rozmazlil jsem si tě příliš: teď ti povím, jak chci jednat!
 Když já ti poskytuji špiž,
 a vlnu, zlato, oděv, nech
 a služky, a máš-li všeho dost,
 měj rozum, vystříhej se zla
 a přestaň muže hlídati!

/Zavře dveře, podstoupí o dva kroky, stranou/

A tak dobrá, abys ty mě nehlídala nadarmo, zrovna si dnes
 vezmu děvče, posnídám s ní mimo dům!

Smetáček /pro sebe/ Dělá, jako by svou ženu trestal, zatím trestá
 mne; neboť stoluje-li venku, pykám já, ne jeho choť!

Tuhoboj /nsslouchá chvíli směrem ke dveřím, potom vykročí radost-
 ně kupředu/ Bravo! Konečně jsem vádou zahnal ženu do domu!

Hoj, vzhůru všichni ke mně s dary, milovníci ženáci, a pospěš-
te si blahopřát mi k udatnému vítězství! /Rozhrne si svrochní
šat a ukáže pod ním pestře zbarvený ženský plášť./ Zde ten
plášť jsem ženě sebral, nesu jej své milence. Tak se má vtip-
ně balamutit taká chytrá hlídačka! Toť krásný čin, toť výteč-
né, toť pěkný kousek mistrovský! /Já vzal jej od škodné -
/ukazuje na svůj dům, náhle rozpačité/ k své škodě: přijdu
teď k té zkáze. /Ukazuje na Milenin dům, pak se zase vzpruží/
Já kořist nepřátelům vzal, bych přátelům svým prospěl!

Smetáček /stále ukryt/ Holo, brachu, budu mít z té kořisti něco
i já?

Tuhoboj I. /sebou trhne, zakryje ženský plášť a odvrací se od stra-
ny, odkud mluví Smetáček./

Běda, upadl jsem v léčku!

Smetáček /blíže se mu/ Pod ochranu, neboj se!

Tuhoboj I. /stále odvrácen/

Kdo to?

Smetáček /za ním/ Já.

Tuhoboj I. /se k němu obrátí, radostně/

Ó ty mé bleho, pohoda a zdare můj!

vítej!

Smetáček /tiskne mu ruku/ Vítej mi!

Tuhoboj I. Co děláš?

Smetáček Držím rukou štěstí
své.

Tuhoboj Věru, nemohl jsi přijít vhodněji, než přicházíš.

Smetáček To už je můj zvyk. Znáš dobře každý vhodný okamžik.

Tuhoboj I. Chtěl bys něco báječného vidět?

Smetáček Kdo to uvařil?

Hned zvím, v čem kde kuchař chybil, jen co zbyšky
uvidím.

Tuhoboj I. /nedbaje toho, důležitě./

Pověz, viděla někdy obraz nástěnný, jak unáší

Ganymeda orel, nebo Adonida Venuše?

Smetáček /zklamaně/ Často, ale co mi po tom?

Tuhoboj I. /rozestře svůj plášť jako křídla, pod ním je vidět

ženský plášť./ Jen se na mne podívej!

nevypadám jak ty malby?

Smetáček /s podivem/ K čemu je ta výstroj tvá?

Tuhoboj I. Řekni, že jsem člověk velenádherný!

Smetáček /suše/ Kde budem jíst?

Tuhoboj I. Jenom řekni, co ti káží!

Smetáček /pateticky/ Muži velenádherný!

Tuhoboj I. A co přidáš ze své hlavy?

Smetáček Také velerozmarný!

Tuhoboj I. /nedočkavě/ Dále, dále!

Smetáček

Ani slova, hrome! Dřív choť
vědět proč!

Ty máš vádu před svou ženou - tím víc pozor před tebou!

Tuhoboj I. /důvěrně/

Někde v skrytu před mou ženou dnešek žebem pohřbíme -

Smetáček /vpadá/ Hola, to je správné slovo! Mám už zažhnout hrani-
ci?

Polovic dne už je mrtva, od hlavy až po pupek!

Tuhoboj I. Zdržuješ se odmlouváním.

Smetáček

Reč mi oko vyrazit

patou ven, když ještě muknu, aniž ty to rozkášeš!

Tuhoboj I. /Odvádí Smetáčka od svého domu v tu stranu, kde je

Milenin dům/ Pojď sem dále od těch dveří!

Smetáček

Staň se!

Tuh. I.

Ještě dále!

Smetáček

Proč ne?

Tuh. I. /ustupuje stále stranou, ohlížeje se úzkostlivě po
dveřích svého domu./

Ještě dále mužně odstup, vari od té klece lví!

Smetáček /ironicky/ Bravo, byl by z tebe tuším
velmi dobrá vozataj.

Tuh. I. Jak to?

Smetáček

Ohlížíš se stále,

není-li ti v patávk choť.

Tuh. I. Ale co bys řekl - ?

Smetáček /vpadáje/ Řeknu

ano, nebo ne, jak chceš.

Tuh. I. Zdažpak, přičichneš-li k čemu,

umiš, brachu, hádati

podle čichu?

Smetáček

To si myslím!

Čenicháním uhádnu

všecko lép než třeba celé

společenstvo hadačů!

Tuh. I. /poodhrne si šat a nastavuje mu před obličej spodní
část ženského pláště./

Přičichni si k tomu pláští:

čím je cítit?

/Smetáček se odvrací a zacpává si nos/

Zdráháš se?

Smetáček

K šatu ženskému se patří

čichat jenom nahoře.

Odtud -/ukazuje na nastavovanou část pláště/

- znečiští se chřipě
panhem, jenž z nich nevyjde.

Tuh. I. /si rozhrne šat na prsou/
Čichá sem!

/Smetáček se upejpá./
Jsi útlocitný,
že se tekto upejpáš.

Smetáček To se patří. /Čichá./

Tuh. I. Nu, co cítíš?

Smetáček Krádež, děvče, snídani.

Tuh. I. Vyjádřils to znamenitě!
Za to budeš odměněn.
Ukradl jsem totiž tajně
tenhle plášť své ženě dnes,
a teď jej chci k Milce donést,
semhle - /ukazuje na Milenin dům/ ke své Mileně;
pro nás tři dám ihned zchystat
něco na zub.

Smetáček Výborně!

Tuh. I. Potom budem pít, až vyjde
ranní hvězda.

Smetáček /postoupil k Mileninmu domu/ Výborně!
To jsou slova! Mám už u ní
zaklepatí?

Tuh. I. Zaklepej!

Nebo počkej!

Smetáček Utrhls mi
pohár od úst na míli. KKK.

Tuh. I. Zabuš mírně!

Smetáček /ironicky/ Bojíš se as,
že jsou dveře hliněné!

/Znovu se chystá zaklepat, ale Tuh. ho opět výkřikem zadrží./

Tuh. Počkej, probáh, počkej: Ona
vychází! Oh, pohleď, jak
slunce sbledlo proti záři
cělé její postavy! /Pohlíží na ni s obdivem./

Milena Duše má, buď zdrav! /Líbá ho./

Smetáček /dotíraje se k nim/ A já?

Milena Tys pro mne přespočetný tvor.

Smetáček /naparuje se/ To jsou záložníci taky,
a co svedou ve válce!
Já jsem u tebe dnes kázal
pro mne bitvu připravit.

Milena /odbývají ho/ Stane se dnes.

Smetáček

Při té bitvě budeme my oba pít.

Kdo se lepším bojovníkem a číší dnes ukáže,
pod tvým velením ať slouží, ty s ním strávíš tuto noc.

/Milena mávne odmitavě rukou. Zatím se Tuh. na ni díval
s vroucím obdivem./

Tuh. I. Jak svou ženu nenávidím, když tě zřím, má rozkoš!

Smetáček

/odkrýváje svrchní jeho šat/

To však nebrání mít od ní cosi na sobě!

Milena /si všimne ženského pláště/

Co to?

Tuh. I. Růže má, svou choť jsem svlékl, abych tebe oblékl.

Milena

/líhote se k němu/

Tys mi nejmilejší zevšech, kdo se těší lásce mé.

Smetáček

/stranou/ Holka líhotí jen potud, pokud může kořistit.

Kdybys milovala, dávno ukousla mu láskou nos!

Tuh. I.

/Smetáčkovi, chystaje si svléknout svrchní šat/

Podrž, Smetáčku, choť svléci trofej božstvu slíbenou.

/Podává svůj svrchní šat Smetáčkovi./

Smetáček

Sem s tím! Ale pak nám, probáh, v ženském šatě zatančil!

Tuh. I.

/rozhořčeně/ Já a tančit? Jistě blázníš!

Smetáček

Blázním já, či spíše ty?

Svlec jej tedy, netančíš-li!

Tuh. I.

/k Mileně, svlékáje ženský šat./

S velkým nebezpečenstvím

ukradl ja m jej dnes ženě. S větším nebezpečenstvím
ani Herkules, jak myslím, nevzal Hippolytě pás.

/Podává jí plášť./

Vem si jej: ty věru přeješ jediná mým přáním všem.

Milena

/přijímaje plášť/

Tekoví by měli býti všichni řádní milenci!

Smetáček

/stranou/ Aspoň ti, co pospíchají dojít k holi žebrácké.

Tuh. I.

Ze čtyři miny jsem jí koupil pro svou ženu před rokem.

Smetáček

/stranou/ Čtyři miny, pokud čítám, nadobro jsou ztraceny.

Tuh. I.

Ale viš-li, oš tě prosím?

Milena

Vím a obstarám, co chceš.

Tuh. I.

/ukazuje na Milenu, sebe a Smetáčka/

Pro nás tři dej připravití snídani zde u tebe -

Smetáček

/krklivě vpadá do řeči/

Ano, a rač v trhu koupit něco na zub dobrého:

šunčičku a krkovičku, bůšek, kousek ovárku,

kousek od vepřové hlavy nebo něco, co by mi

pěkně měkké předloženo vnučko řádný vlčí hlad.

- Tuh. I. /si zatím oblékl svůj plášť/
A to ihned!
- Milena velmi ráda.
- Tuh. I. My teď půjdem na forum,
ale jsme tu hned a zatím při vaření budem pít.
- Milena Přijď, kdy chceš: vše bude řádně připraveno.
- Tuh. I. Pospěš však!
Ty pojď se mnou!
- Smetáček Bože, půjdu, věru, choi tě hlídati!
Že bohatství všeho světa nechtěl bych tě ztratit dnes.
- /Tuh. a Smetáček odcházejí. Milena se chvíli za nimi dívá,
pak pootevře dveře svého domu./
- Milena /vólá do domu/
Ať sem ihned ke mně přijde z domu kuchař Váleček!
/Váleček se po chvíli objeví ve dveřích/
Vem si peníze a košík! Tady máš tři stříbrné -
- Váleček /přijímaje od ní peníze/ Ano -
- Milena - běž a nakup za ně jídla pro tři osoby.
Ani málo, ani mnoho!
- Váleček Náhňňňňň Kdo to bude u nás jíst?
- Milena Já a Tuhoboj a jeho příživník.
- Váleček /zděšeně/ Toť deset úst!
Neboť jeho paseřítník vydá snadno za osm.
- Milena /suše/ Řekle jsem ti hosty, zaříď ostatní!
- Váleček /horlivě/ Ó zajiště!
uvařeno, zasedněte!
- /Odběhne do domu, za chvíli se vrátí s košíkem a odchází na tm.
- Milena Vrať se brzy!
- Váleček Hned tu jsem!
- Milena /se chvíli za ním dívá, pak vzhledne unuděně k nebi,
hlasitě zívne a jde do svého domu./

Opona.

II. j e d n á n í .

Vystoupí Tuhoboj II., odění stejně jako Tuhoboj I., Rozuma, nesoucí na zádech vak a s měšcem u opasku, a několik plavců se savazadly. Odloží je poněkud stranou a odpočívají. Rozuma zatím vak neodkládá.

Tuhoboj II. Pro plavce není myslím, Rozumo, snad větší radostí než pevnou zem zřít s moře.

Rozuma Většé - řeknu upřímně - je vidět při příjezdu rodnou zem. Než prosím, proč jsme vlastně připluli sem do Epidamnu? Či tškáme jak mořské vlny kol všech ostrovů?

Tuh. II. Já hledám svého bratra bližence.

Rozuma Kdy bude konec toho hledání? Už trvá šestý rok ta lopota a sjezdili jsme Dunaj, Hispáncko a Massilií, zemi Ilyrskou, i Horní moře, Velké Řecko též a všechno mořské břehy italské. Ba kdybys hledal jehlu, byl bys jí už našel, kdyby byla na světě. Je mrtev, koho mezi živými kde stále hledáme; přec kdyby žil, už jsme ho jistě dávno našli.

Tuh. II. Nuž hledám, kdo by mi to potvrdil a kdo by věděl, že je mrtev už. Pak nebudu už dále pátrati. Leč jinak neustanu, cp jsem živ: Já ořím, jak byl drahý mému srdci.

Rozuma To hledáš kapku v moři. Vraťme se už odtud domů - ačli nechceme snad o všem napsat tlustý cestopis.

Tuh. II. Nech vtípů! Máj ohléd jít, tak ochraň svůj hřbet! a neobtěžuj! Po tvém nebude.

Rozuma /stranou/ Am, podle toho vidím, že jsem rab: tak zkrátke nemoh mi už říci víc. A přesto přece mlčet nemohu! /Vezme od opasku měšec a prohlídí jej, zatím co jeho pán přechází. Pak nahlas k němu/ Ty, Tuhoboji, jářku, dívám se tak do váčku: má rychlé úbytí! Věř, jestliže se domů nevrátíš,

že zpláčeš, plahoče se za bratrem,
až nebudeš mít nic - ba tím jsem jist!
Tak je to tady s lidmi: v Epidamnu
jsou brozni pijaní a zhýralci
a plno podvodníků, taškářů
tu bydlí; dále: ženy prodejně
prý nejsou nikde svůdnější než tu.
A proto městu Škodov přezdělí,
že kdo sem zavítá, si uškodí.

Tuh. II.

/se zastaví před Rozumou/

Nu, dám si pozor: dej mi váček hned!

Rozuma

/odtahuje váček/ Nač?

Tuh. II.

Podle těch tvých slov mám z tebe strach.

Rozuma

Proč?

Tuh. II.

Bys mi neuškodil v Škodově.

Ty, Rozumo, máš ženy tuze rád, a
a já jsem tuze prudký, prochlivý,
když budu já mít měšec, zamezím
dvě věci: abys ty nic neproved,
a já se nezlobil pak na tebe.

Rozuma

/podává mu váček, kysele/

Na, hlídej si ho! Dávám ti jej rád.

/Tuhoboj si prohlíží měšec. Zatím přichází/

Váleček

/s plným košíkem. Zprvu si přítomných nepovšimne./

Dobře jsem nakoupil, jak jsem si přál,
a dobré jídlo hostům předložím .

/Zhlédne Tuhoboje II./

He, Tuhoboj! Ach, běda mému hřbetu!

Mí hosté chodí přede dveřmi dřív,

než jsem se vrátil s trhu! Půjdu ho

hned oslovit. /Přiblíží se k Tuhobojovi/

Buď, Tuhoboji, zdraví!

Tuh. II.

/vzhlédne překvapeně/

Báh ti to zaplat, ať jsi kdokoliv!

Váleček /užasle/ Jak, co to říkáš? Nevíš, kdo já jsem ?

Tuh. II.

Ba ovšem, nevím.

Váleček /kroutí hlavou a rozhlíží se/ Kde je druhý host?

Tuh. II.

A jaký druhý host?

Váleček

Tvůj příživník.

Tuh. II.

Můj příživník?

Váleček

Tak jest. /Stranou/ Ten člověk blázní!

Rozuma

/Ruhobojovi, jenž se naň nechápavě dívá/

Co jsem ti řekl? Je tu samý lump!

- Váleček Kam se ti, pane, poděl příživník?
 Tuh. II. A kdo to, hochu, je, ten příživník?
 Váleček Smetáček!
 Rozume /ukazuje na svůj vak/ Ten je tuhle ve vaku.
 Váleček /se ohlíží dívá na oba nechápavě a kroutí hlavou, pak se opět vzhopí/.
 Však přišels, pane, časné k snídání,
 jdu teprv z trhu.
 Tuh. II. Pověz, mladíku,
 co tady stojí sele obětní,
 už čisté?
 Váleček Stříbrňák.
 Tuh. II. /Vezme z váčku peníz a podává mu jej/
 Na stříbrňák
 a dej se za můj peníz ošetřit!
 Já jistě vím, žeš pedlý na hlavu,
 když obtěžuješ lidi, kteří tu
 jsou zcela cizí, ať jsi kděkoliv.
 Váleček /nepřijímá peníz/
 Jsem Váleček: ty neznáš jméno mé?
 Tuh. II. Ať's Váleček či vrtáček, jdi k řesu!
 Já neznám tě a nechci tebe znát.
 /Vloží peníz do váčku a zastrčí si váček za pás./
 Váleček Tys Tuhoboj!
 Tuh. II. To ano, pokud vím.
 jak zdravý mluviš, nazýváš-li mne
 tím jménem. Ale kdes mě poznal, mluv!
 Váleček /ukazuje na Milenin dům/
 Kde bych já poznal tebe, který máš
 svou milku zde, mou paní, Milenu?
 Tuh. II. To nemám, hrome, aniž vím, kdo jsi.
 Váleček Jak, já, jenž ti tak často nelévám,
 když u nás popíjíš?
 Rozume /se ohlíží po kamení/ Ó běda mi,
 že nemám, čím mu lebku rozrazit!
 Tuh. II. Jak, ty že neléváš tu často mně,
 jenž do dnes Epidamnos neviděl
 a nepřišel sem?
 Váleček Ty to popíráš?
 Tuh. II. Ba ovšem, popírám to.
 Váleček /ukazuje na dům Tuh. I./ Nebydlíš
 v tpm domě?
 Tuh. II. Hrom zab lidi, co tam bydlí!

- Váleček / v úžasu odstupuje, stranou/
 Ach, on se zbláznil: kline sobě sám!
 /Blíž se k němu nesměle/
 Ty, Tuhoboji -
- Tuh. II. Co je?
 Váleček Chceš-li dbát
 mé rady, peníz, cos mi sliboval -
 můj bože, vždyť ty jistě nejsi zdrav,
 když klineš, Tuhoboji, sobě sám -
 můj rozum, dej si přinést seke sám!
- Tuhob. II. Oh k čemu! Je to žbánil, protivá!
 Váleček /dobrácky do hlediště/
 To on čak často se mnou žertuje.
 Jak jen je od ženy, je samý smích!
 /Zkezuje Tuhobojovi nákup/
 Co říkáš, jářku, pohled, stačí to,
 co jsem vám koupil - tybě, dívce tvé
 a příživníku? Či mám přikoupit?
- Tuh. II. A jaká dívka? Jaký příživník?
 Co tlacháš?
- Rozuma Co tě to jen posedlo,
 že pána trápíš?
- Váleček /odmítaje Rozumu/ Co mi po tobě!
 S ním mluvím, toho znám, a tebe ne.
- Rozuma Mys svatosvatě blázen, tím jsem jist.
 Váleček /Tuh./ Tak já to ihned rychle uvařím,
 a ty se nevzdaluj už od domu!
 Přeješ si něco?
- Tuh. II. Aby tě vzal časi!
 /Odvrátí se s odporem./
- Váleček Pojď raděj dál a zatím zasedni,
 co já to svěřím záru prudkému.
 Jdu domů, povím Mileně, žeš tu,
 ať si tě raděj odtud odvede,
 než abys tady na ulici stál./
 /Klení se a odchází do domu Milenina./
- Tuh. II. /se ohlédne, Rozumovi/
 Už udešel? Teď vsukukku poznávám,
 žeš nelhal.
- Rozuma Jenom počkej, uvidíš,
 že tady asi bydlí nevěstka,
 jak děl ten blázen, co teď odešel.
- Tuh. II. Jen to se divím, jak mé jméno zná!
 Rozuma Ký div? To už je způsob nevěstek:

své sluhy vysílají k přístavě,
zda přibyla snad jaká cizí loď,
a na vlast ptají se a jméno pána.
Pak se hned přilípnou a přisávají
a svedou-li ho, oškubají ho
a pošlou domů. /Ukazuje na Milenin dům/

V tomhle přístavě

teď stojíš kořistnická loď, a my
si dejme dobrý pozor na tu loď!
Veruješ vsťkatku správně.

Tuh. II.

Rozuma

Teprv až

se správně vyvaruješ, budu si
já jist, že jsem tě správně varoval.

Tuh. II.

/ukazuje na dveře Milenina domu/
Mož chvílí! Dveře vrzly. Pohlédno,
kdo odtud vyjde!

Rozuma

/skládajš svůj vak u plavců/

Zatím odložím

to zde. Vy plaváci, to hlídejte!

Milena

/vychází ze dveří, je nejdříve nepolo obrácena do domu,
její slova platí služce, jež se ukáže u ní ve dveřích/
Nech dveře mi tak a nečekej, jdi,
vše uvnitř připrav, obstarej,
až všechno je v pořádku! Vyvoňte síň
a pokryjte lehátko! Milenců duch
je sváděn v kusnou úpravou:

jím ladný půvab škoda přináší, nám zisk.

/Nechá dveře pootevřeny, propustivší služku, a obrátí se
k Tuhebojovi./

Než kdepak je on? Můj kuchař mi děl,
že před domem dlí. - Již vídím
toho, jenž nejvíce mi prospívá ze všech,
a proto je, jak zaslouží,
též mému domu nejdražší.
Jdu k němu a promluví se s ním.

/Přiblíží se k Tuhebojovi./

Má dušinko, jaká to podivná věc,
že před domem stojíš, až více než tvůj
ti otevřen jest - ba t v ů j je ten dům?
Pojď dále a vstup! Je zchystáno vše,
jaks poručil sám a jak sis to přál:
tam uvnitř už nekyne prátah.
Snídaně, jaks velel, čeká,
libo-li, rač jíti za stál!

- Tuh. II. /užasle Rozumovi/ S kým to mluví?
 Milena S tebou přece.
- Tuh. II. Co jsi, ženo, měla kdy
 činit myšlívku se mnou, a co nyní?
- Milena Venuše mi kázala,
 jenom tebe oblažovat ze všech, jak si zasloužíš,
 vědyť jen ty mne šťastnou činíš svými skutky dobrými.
- Tuhob. II. Rozumo, ta žena blázní, nebo snad je opilá,
 nezná mě a mluví se mnou způsobem tak důvěrným.
- Rozuma Říkal jsem, jak to tu chodí! Nu, a to je pouhý děšť.
 Za tři dny tě, zůstanem-li, jistě kroupy pomlátí.
 Takové jsou tady ženaké: všechny mají peníze.
 Ale dovol, oslovím ji. /Přistoupí k Mileně/ Jáčku,
 ženo, slyší!
- Milena Co je?
- Rozuma Odkud pak ho znáš?
- Milena Já jeho? Odkud dávno zná on mne:
 Z Epidamnu.
- Rozuma Z Epidamnu? Vkročil sem dnes po prvé,
 nikdy dřív v tom městě nebyl.
- Milena Ale jdi, ty žertuješ!
 /Tuhobojovi, zvouc ho pokynem/
 Vejdi prosím, Tuhobojí, tam ti bud pěkněji.
- Tuh. II. /Rozumovi tlumeně/
 Slyš, ta žena nazývá mě správným jménem, pámbuví!
 To jsem blázen, co v tom věřil!
- Rozuma /ukazuje na vášek/ Š Vášek tvůj jí zavoněl,
 který vidí.
- Tuh. II. Na mou duši, tos mi dobře připomněl;
 zatím na! /Podává měšec Rozumovi/
 Hned zvím, zda touží po mně víc či po měšci.
- Milena Pojďme dovnitř posnédat!
- Tuh. /uklání se odmítavě/ Díky za tvou laskavost!
- Milena Pročs mi tedy předtím kázel vystrojiti snídání?
- Tuh. II. Já že jsem ti - ?
- Milena Ano, chtěls tu s příživníkem posnédat
- Tuh. K čertu, s jakým příživníkem? /Rozumovi/
 Věru, není při smyslech.
- Milena Se Smetáčkem.
- Tuh. Se smetáčkem na oprašování bot?
- Milena /netrpělivě/
 S tím, co přišel dneska s tebou, kdyžs mi prve donesl

onen plášt, eos vzal své ženě potají.

Tuh. II.

Co t o je zas?

Že jsem sebral plášt své ženě a dal tobě? Nešlíš?

/Rozumovi/

Na mou duši, tahle žena jako valach vstoje sní!

Milena

/podrážděně/

Proč si ráčíš tropit ze mne šašky a proč popíráš, co se stalo?

Tuh. II.

Pověz prosím, který čin svůj popírám?

Milena

Žes mi dal dnes plášt své ženy.

Tuh.

/vzrušeně, rychle/

Ba, to popírám i teď!

Já jsem nikdy ženy neměl, ani nemám. Co jsem živ, nevzkročil jsem tady do bran. Na lodi jsem posnídal, z lodi vyjdu sem a tady pozkám tebe.

Milena

~~Už jsem ti řekla, že jsi stracen!~~ // chytajíc se za hlavu/ Běda mi!

O jaké to lodi mluvíš?

Tuh.

/nakvašeně/

O dřevěné, častokrát

pomlácené, zase sbité, otleukané kladivem!

Podobá se zařízení jircháře: kůl na kole!

Milena

/netrpělivě/

Prosím tě, už zanech žertů, vejdi se mnou do domu!

Tuh. II.

Ty se mýlíš, ženo, hledáš kohos jiného, ne mne.

Milena

/vybuchne/

Což tě neznám, Tuhoboji? Skopeček byl otec tvůj, zrodil prý ses v Syrakusách, dálném městě sicílském, kde byl vládcem Agathokles, po něm Fintias a pak Liparon, jenž umíraje, dal trůn Hieronovi; ten teď vládne.

Tuh.

/žasna/

To jsi řekla, ženo, správně!

Rozuma

/stranou Tuhobojovi/

U Jova,

nepřišla snad ze Syrakus, že tě zná tak důkladně?

Milena

/Tuhob. s druhé strany/

Pojď už dovnitř, Tuhoboji, k snídani - nech hlaupestí!

Tuh. II.

/Rozumovi/ Věru myslím, že jí nelze odmítnout.

Rozuma

Ach, nešlň to!

Překročíš-li práh, jsi stracen!

Tuh. II.

Buď jen zticha, Rozumo!

Je to slibné. Co jen řekne, na všechno jí přisvědčím: mohu-li být pěkně hoštěn - ?!

/Přistoupí k Mileně. Rozuma si sedne stranou na vak./

Schválně jsem ti vzdoroval,

dívko má, tak dlouhou dobu: měl jsem -

/ukazuje na Rozumu/

z toho muže strach,

aby ženě o tom pláští nebo jídle řekl.
Chceš-li nyní, pojďme dovnitř!

Milena Počkáš na příživníka?
Tuh. II. Nepočkám, ten chlap je pro mne pouhé nic. A přijde-li,
nepouštěj ho prosím dovnitř!

Milena Velmi ráde poslechnu.
/Vede si ho zvolna k svému domu./
Ale mohl bys mi prosím něco splnit?

Tuh. II. Poroučeji!
Milena Dnes prosím k pesířovi onen plášť, do jsi mi dal
kvůli opravě a změnám, které bych si přála mít.

Tuh. II. Na mou věru, to máš pravdu: bude aspoň zjinačen,
že ho žena, potká-li tě, sotva pozná na tobě.

Milena Nuže, vezmi jej pak s sebou, až zss půjdeš.
Tuh. II. Velmi rád.

Milena Vstupme tedy!
Tuh. II. Hned, jen řeknu ještě slůvko tomu zde.

/Poodstoupí směrem k Rozumovi/

Halo, Rozume, pojd ke mně!

Rozuma /zůstane zatvrzele sedět/ O co běží?

Tuh. /přistupuje k němu/ Však ty všě!

Rozuma Proč to děláš?

Tuh. II. Proto. Tuším, co si pomyslíš.

Rozuma Tím hůř.

Tuh. II. Zahájil jsem obléhání, kořist uzrála. Ty běž,
tyhle lidi - /ukazuje na lodníky/ rychle zaveď
do zájezdní hospody.
Ty přijď před západem slunce pěkně sem a odvěď mne!

Rozuma "eznáš, pane, tyhle ženské!

Tuh. II. Jářku, mlč a odejdi!

Provedu-li jakou hloupost, budu trpět já, ne ty.

Ale - /ztlumí hlas a ukazuje na Milenu/

je to hloupá husa, pokud jsem to prohlédl,
budu kořistit. /Odehází k Mileně a s ní do domu./

Rozume /vstane/ Jsem ztracen! Odeházíš? - Je ztracen již!

Přimo do záhuby vše pirátská loď jeho člun!

Ale - co já hlupák žádám, sbych pána ovládal:

koupil si mě přece, abych poslouchal, ne poroučel!

/Plavcům/

Pojďte, abych přišel zavčas naproti, jak rozkázal.

/Všichni odcházejí./

III. d ě j a t v í .

Smetáček

/přichází se strany/
Přes třicet let jsem už starý, nikdy jsem však doposud
neprovedl horší kousek ani větší ohavnost
nežli dnes, když jsem se vmísil do schůze, já ubožák!
Zatím co tam hloupě výrám, Tuhoboj mi upláchl
a šel jistě ke své milé - nechtěl as mne s sebou vzít.
Všichni boží zničtež toho, kdo si první vymyslíl
scházovat a zaměstnávat zaměstnané občany!
Neměli by k tomu býti volní lidé voleni,
kteří, když se nedostaví, mohou být hned trestáni?
Vždyť je přece tolik lidí, kteří jedí každý den,
nemejí co dělat, nezvou, nejsou zváni ke stolu:
Taková by měli chodit do sněmu a na schůze!

Být to tak, já bych dnes nebyl přišel o svou snídani.

Jistě mi jí dáti mívá, jako že jsem živ! Jdu tam -

/Ukazuje na Milenin dům/
stále těší moje srdce na zbytečky naděje./Vykročí, ale zarazí se, vidá, jak vychází ze dveří Mi-
lenina domu Tuhoboj II. ověnčený./

Ale co to zřím? Ven kráčí ověnčený Tuhoboj!

Už je po hodech, já přišel právě včas ho odvésti.

Vyčítám, co bude dělat, potom si s ním promluví.

/Ustoupí stranou./

Tuh. II.

/nese přes ruku ženin plášť, mluví do domu/
Buď klidna, vrátím ti jej dneska včas
tak pěkně upravený, změněný,
že řekneš sama, že to není on.

/Loučí se s Milenou, ta za ním zavře./

Smetáček

Plášť nese k pasíči, když posídal
a vypil víno; příživníkovi
dal výhost! Ale tyo bych nebyl já,
kdyžmu tu křivdu řádně nesplatím
a nepomstím se. Počkej, já ti dám!

Tuh. II.

/odstoupiv ode dveří a vzdáliv se i od Smetáčka/
Ó všichni boží, komu z lidí jste
kdý dali dobře víc, když čekal mív?
Já jedl, pil, byl hostem děvčete
a nadto odnesl jsem tento plášť,
jejž majitelka nikdy nespátí.

Smetáček

/napínaje přítom sluch/
Já nemohu mu v skrytu rozumět,
syt mluví o mně, o mém podílu.

- Tuh. II. Ten plášť jsem prý jí dal a manželce
dnes uzmul. Když jsem viděl, že se nylí,
hned zašnu, jako bych s ní poměr měl,
jí přisvědčovat. Zkrátka, nikdy jsem
se laciněji dobře nepomněl.
- Smetáček Jdu k němu, chci ho přepadnout a zmást.
/Vyradí z úkrytu/
- Tuh. II. Aj, kdo to kráčí proti mně?
Smětáček Tak co,
ty větroplechu, lumpe, chavo
a ničemníku, nectný šejdíři,
co jsem ti udělal, žes ty mě zradil?
Ty ses mi ztratil a fora před chvílí
a pohřbil jídlo v břichu beze mne:
jak ses to mohl, jášku, odvážit,
když jsem měl na něm podíl taky já?
- Tuh. II. Hej, mladý muži, co ti do mne jest,
že mi tu laješ, ať ti nejsem znám?
Či chceš dát vydělat své hubě zlé?
Smetáček Té dals už dnes, jak vidím, vydělat!
Tuh. II. Slyš, mladý muži, jak se jmenuješ?
Smetáček Co, vysmíváš se, jako bys mne neznal?
Tuh. II. Ne, neznám, pokud vím, a dodneška
jsem tebe neviděl a nepoznal.
Než ať jsi, kdo jsi, znáš-li způsoby,
dbej slušnosti a neobtěžuj mne!
Smetáček Ty že mne neznáš?
Tuh. /vrtě hlavou/ Proč bych zapíral?
Smetáček Tak otevř oči, Tuhoboji, slyš!
Tuh. II. Ba mám je otevřené, pokud vím.
Smětáček Ty neznáš svého příživníka?
Tuh. II. Ne.
Vím jen, že nemáš mozek v pořádku.
Smětáček Ty, pověz, nevzel jsi dnes ženě své
ten plášť a nedal jí jej Mileně?
Tuh. Já nemám ženy, já jsem Mileně
nic nedal, plášť jsem nevzal! Neblázníš?
Smetáček To přestává už všecko! Copak jsem
tě neviděl jít /ukazuje na dům Tuhoboje II./
v ženském plášti ven?
Tuh. II. /broze mu/ Běda tvé hlavě! Jsi-li nemrava,
myslíš si, že jsou všichni takoví?
Ty...žeš mě viděl v ženském plášti, co?

- Smetáček Tak jest.
- Tuh. II. Jdi k řasu, jak si zasloužíš,
ty blázne, nebo se dej očištit!
- Smetáček Tak dobrá, jdu a povím choti tvé
vše, co se stalo - nikdo prosbami
mne neodvrátí! Ty tvé urážky
se zvrátí na tvou hlavu. Beztrestně
sis neposnídal, to ti ukáží!
- Tuh. II. /Zabuší na dveře Tuhobojova domu a vejde./
Co v tom es vězí? Každý, koho zřím,
si ze mne střílí! - Pozor, dveře vrzly!
/Pohlédne na dveře Milenina domu, z nich vychází
služka, nese pouzdro s náramkem. Nejprve si Tuhoboje
nevšimne a zamíří stranou, pak ho zpozoruje a jde k němu
- Služka Ach, Tuhobojí, naše Milena
tě pěkně prosí, abys donesl
s tím pláštěm k zlatníkovi tento šperk
a přidal unci zlata laskavě
a spravit dal ten zlatý náramek.
- Tuh. II. /přijímaje pouzdro, horlivě/
I ten i jiný, bude-li si přát,
chci obstarat tvé paní, vyřídí to!
- Služka /ukazujíc náramek/
Viš, jaký je to náramek?
- Tuh. II. To nevím,
jen že je zlatý.
- Služka /potutelně/ Jednou's povídal,
žeš ho vzal choti tajně ze skříně.
- Tuh. II. Ne, to jsem neudělal!
- Služka Proboha,
ty už se na to nepamatuješ?
Tak sem s ním, když's tak zapomnětlivý! /Sáhá po pouzdra.
- Tuh. II. /odtahuje pouzdro, pak si prohlíží šperk./
Ne, počkej, vskutku, už si vzpomínám,
tot ten, se jsem jí dal. - A kdepak jsou
ty kroužky, které jsem jí tehdy dal?
Toš nikdy nedal.
- Služka Ale ano, dal.
- Tuh. II. /pokrčí bezradně rameny/
Tak mohu říci, že to obstaráš?
- Tuh. II. Jen pověz: všechno obstarám. I plášť
i náramek se vrátí současně.
- Služka /přistoupí k němu s důvěrnou rozpačitostí/

Měj drahý, dej mi, prosím udělat
pár náušnic - tak se dvou zlaťáků -
v podobě kapek - abych kdykoli
k nám přijdeš, já tě ráda viděla.

Táh. II.

Proč ne? Dej zlato, já dám na práci.

Služka

Dej zlato ty - já ti je odvedu.

Tuh. II.

Dej ty. a já ti vrátím dvojnásob.

Služka

Já nemám.

Tuh. II.

Tedy dej, až budeš mít.

Služka

/chystajíc se k odchodu, s chladnou zdvořilostí/
Chceš něco?

Tuh. II.

Věř, že to obsterám - /stranou pro sebe/
a prodám to cokoliv, zač jen lze.

/Ohlíží se po služce, jež vešla do domu./

Už vešla? Vešla, dveře zavřela. -

Mně všichni bozi přejí, láskou mne
a přízní daří! Dokud však je čas,

pryč odtud od kuplířské peleše!

Pospěš si, Tuhoboji, chvátej, kvap!

Ten vínek sejmu, vlevo zehodím - /učiní tak/

ať myslí, kdo by mě snad stopoval,

že jsem šel tudy! A teď poběžím

a sluhu pokudmožno vyhledám,

by zvěděl, jak mě bozi obdařili. /Odkvapí vpravo./

/Z domu Tuhoboje I. vychází jeho žena a Smetáček./

Žena

Jak, muž mi bude tajně krásti vše,

nač v domě přijde, s své milence

to bud nosit-a ty podvody

já v manželství mám snášet?

Smetáček

Utiš se!

Pojď za mnou, polapíš ho při činu.

Byl opilý, měl vínek, k pasíři

nes plášt, co ti dnes z domu ukradl.

/Pátrá po scéně, spatří vínek/

Hle, tu je jeho vínek: lhal jsem snad?

Šel tudy, stopujme ho, líbo-li!

/Vyhledá stranou do ulice./

A ejhle, on se vrací - právě vhod!

Leč pláště nemá.

Žena

Co si s ním teď počnu?

Smetáček

Co? Vyhubuj mu, jak to činíš vždy!

Pojď sem a číhej na něj v záloze! /Ustoupí obe strany

Tuhoboj I. /Přichází zabrán jsa v myšlenky./

Tuh. I. Ten kloupy a velice protivný zvyk
z nás ovládá mnohé a řídí se jím
co nejvíc ti nejlepší z nás:
že všichni chtějí přemnoho klientů mít.
Zda zlí jsou či dobří, kdo po tom se ptá?
Spíš na jejich jmění se hledí
než na jejich poctivost.
Je ničemou, je-li kdoš řádný, však chud,
zlý zahaleš řádným klientem však.
Oni pak nedbají práva ni slušnosti
a působí patrónům strast.
Věc svěřenou dovedou zapřít,
pletichaří, alupují,
ten podvodný dav
a lichvou, křivou přísahou
se sytí a myslí na stíženost jen.
Jsou-li předvoláni na soud, musí tam i patróni,
obhajovat ničemnosti ničemníky spáchané,
ať soudí to rozhodčí, úřed či lid.
Tak způsobil starost kys klient dnes mně -
já nemohl konatí docela nic,
co konat jsem chtěl - tak přidržel mne,
tak zdržel ten heblabý kleint!
Já jsem hájil před sedily čestné jeho ničemnosti,
nabídl jsem ujednání spleťtá a krkolomná.
Pomlouval jsem příliš dlouho, ale přec jen příliš málo,
aby došlo k sázce. On však - ručitelem nabídl mne!
Neviděl jsem, že by někdo zřejměji byl usvědčen:
byli tam tři ostří svědci na všechno, co provedl.
Ať zničí toho chlape bůh,
že mi tak zkazil dnešní den,
i mne ať zničí, že jsem se
dnes podíval kdy na forum!
Já jsem si zkazil skvělý den:
dal jsem si jídlo připravit -
/pohodí blavou k Mileninu domu/
- a milenka mě čeká, vím.
Co nejdříve jsem mohl, hned
jsem kvapně s fora odešel.
/Popojde poněkud a přiblíží se nevěda k své ženě a Smetáč-
kovi, kteří až dotud marně napínali sluch, aby mě rozuměli.
Teď už se hněvá na mne za,
na, usmívá jí onen p l á š ť -

/vzrušení u ženy a Smetáčka/

- který jsem dnes ženě sebral a dal tuto Mileně.

Smetáček /v úkrytu k ženě/

Co říkáš tomu?

Žena Ó neblahý muži!

já neblahá!

Smetáček Slyšelas dobře?

Žena Ba dobře.

Tuh. I. Radš vejdu, bych dobře se měl.

Smetáček Jen počkej: spíš bídně ti bude!

/Tuh. I. jde k Mileninu domu, jeho žena s za ní Smetáček
vyběhnou z úkrytu./

Žena Tak tys myslel, že smíš tajně tropit tyhle neplechý?

Tuh. I. /se s překvapením zarazí a obrátí/

Co to, choťi?

Žena Mne se tážeš?

Tuh. I. /ukazuje na Smetáčka/ Mám se tázat toho zde?

/Pokouší se ženu pohlédit./

Žena Mne se hldit nepokoušej!

Smetáček /za ženou, popichuje/ Jen tak dále!

Tuh. I. Pročpak se

na mne zlobíš?

Žena To víš dobře.

Smetáček Přetváří se, nezdras!

Tuh. I. Co je?

Žena Plášt -

Tuh. I. /sebou trhne/ Co plášt?

Žena Nu, plášt mi -

Smetáček Copak ses tak polekal?

Tuh. I. Nepolekal!

Jediné snad, že tě poplašil ten plášť.

/Strouhá mu mrkvičku./

Neměla pojíst přesnídávku beze mne! /Ženě/ Jen do něho!

Tuh. I. /tlumeně k Smetáčkovi s hosty/

Budeš mlčet?

Smetáček /nahlas/ Nechoi, hrome! /Ženě/ Kyne mi, bych nemluvil.

Tuh. I. Pámbuví, že ani trochu nekývám a nemrkám!

Smetáček To je nestoudník! Co člověk jasně vidí, zapírá.

Tuh. I. Drahá choťi, při Jovovi, při všech božích /stačí to?/
nemrkal jsem naň!

Smetáček Ta ti tověří! Vrať se onamo!

Tuh. I. Kam?

Smetáček Nu, myslím k pasířovi: jdi a přines nazpět plášť!

Nuže co? Proč mlčíš? Promluvi!

Žena

Jako bys to nevěděl!

Mne se tážeš?

Tuh. I.

Neptal bych se, věds to.

Smet.

Ten nezdará,

jak se přetvařuje! /Tuhob./ Ale neukryješ nic, ví vše, všechno jsem jí pověděl.

Tuh. I.

Co?

Žena

Když se tedy nestydíš a když nemáš chuť se přiznat, nastav uši, poslouvej: já ti povím, proč se zlobím, i co ten /ukazuje na Smet./ mi pověděl.

Plášť mi kdosi doma ukradl!

Tuh. I.

Že mi kdosi ukradl plášť?

Smet. /ženě/ Vidiš, jak tě chytá slovy, darebák! /Tuhobojovi/ Ne tobě, jí!

Tuh. I. Dej mi pokoj! /ženě/ Co ty říkáš?

Žena

Štátnil se mi z domu plášť.

Tuh. I. Kdo jej vzal?

Žena

To ví ten člověk, který si jej odnesl.

Tuh. Kdo to asi spáchal?

Žena

/ironicky/ Jakýs Tuhoboj.

Tuh. I.

Ta ničemnost!

Nu, a který Tuhoboj?

Žena

Ty!

Tuh. I.

Já?

Smet.

Ty!

Tuh. I.

Kdo mě viní?

Žena

Já!

Smet. A já taky: donesls jej zde své milce, Mileně.

Tuh. I. Já že jí jej dal?

Žena

Ty.

Smet.

Ty, ty! Mám snad přivést trubače, aby ti to stále troubil? Más to unavuje už.

Tuh. I. Drahá choť, při Jovevi, při všech bozích /stačí to?/ přísahám, že jsem ho nedal -

Smet. Přisaháme, že ty lžeš.

Tuh. I. - ne, ne, ne, já jí ho nedal, já jsem jí ho půjčil jen!

Žena Na mou věru, půjčují snad já tvůj plášť, tvůj převlečník někomu? Je přece slušné, aby žena ženský šat

muž pak mužský dával z domu. Pěkně mi jej přineseš!

Tuh. I. /křotce/ Ano, plášť ti bude vrácen.

Žena

Bude dobře pro tebe;

do domu mi nesmíš vstoupit, dokud nepřineseš plášť!
Teď jdu domů. /Chystá se vejít do domu./

Smet.

A co se mnou, který jsem ti pomohl?

Žena

Pomohu ti též, až tobě někdo něco ukradne. /Vstoupí do do-
mu./

Smet.

/do hlediště/

Hrome, kdy to bude? Nikdy: nemám, co by mi kdo vzal.

Zništež boží tenhle párek! Pospíším si na forum:

v téhle rodině, jak vidím, dohrál jsem už nadobro.

/Zlostně odkvapí./

Tuh. I.

/okřív po malé pause/

Choť si myslí, že mě trestá, zavře-li dům přede mnou:

jak bych neměl lepší místo, kam bych mohl vstoupit!

Nehovím-li tobě, dobrá, vyhovím zde Mileně,

ta mi nezavře své dveře, ta mě zavře u sebe!

Teď jdu k ní a poprosím ji o ten darovaný plášť,

pak jí koupím jiný, lepší. /Jde s klepe u Mileny/

Hole, kdo jste, otevřte,

Milenu mi zavolejte, aby vyšla na chvíli!

Milena

/se ukáže ve dveřích/ Kdo mě hledá?

Tuh. I.

Nepřítel svůj nspíše než tvé mladosti.

Milena

Ach, tos ty, můj Tuhobojí! Proč tu stojíš? Vejdi dál!

Tuh. I.

Podkej! Víš-li, proč jsem přišel?

Milena

/přikyvuje/

Chceš se se mnou pobavit!

Tuh. I.

Ne, teď nechci! Vrať mi prosím onen darovaný plášť!

Žena má se dověděla od a do zet všecínko.

Já ti za to koupím jiný, dražší, jaký budeš chtít.

Milena

Vždyť jsem ti jej právě dala, bys jej dones k pasiíi,

a ten náramek s ním také, zlatníkovi k opravě!

Tuh. I.

Ty že jsi mi dala plášť a náramek? Toť nemožné!

Dal jsem ti jej, potom jsem šel na trh, teď se nevracím,
teprv nyní tě zas vidím.

Milena

Vidím, co máš v úmyslu.

Podvésti mě o ty věci, které jsem ti svěřila.

Tuh. I.

Nechci ten plášť, abych tě on podvedl! Vždyť povídám:

choť se o tom dověděla.

Milena

/rozhořčeně/

Neprosila jsem se tě,

sám jsi ke mně ten plášť dones, sám jsi mi jej darem dal,

teď jej žádáš nazpět: dobrá, ponech si jej, měj si jej,

pro sebe či pro svou ženu, dejte si jej pod zámek!

Ale ode dneška mi sem nesmíš vkročit, neklem se,

když mnou přes mé dobré služby takto opovrhuješ!

Darmo si mě nesmíš tahat - chceš-li, přines peníze!

Na příště si najdi jinou, kterou bys moh podvádět!

/Zmizí v domě

Tuh. I. /se za ní dobývá./

Bože, nač ty velké hněvy? Počkej, halo, poslyš mne,
vrať se! Prosim, neodcházej, rač se se mnou usmířit!
Odešla a uzavřela! Teď jsem vyhnán odevšad:
už mi v ničem ani žena ani mlka nevěří. -
Půjdu k známým poradit se, co bych si měl počítí.
/Odhází./

IV. j e d n á n í .

Tuhoboj II. /přichází i s ženským pláštěm/

Já hlupák hloupý, že jsem v úschovu
dal Rozumovi váček s penězi!
On zapadl as někam do krčmy.

Žena /vyhlédne ze dveří/

Chci vyhlédnout, zde už se vrací choť.
A hle, tu je - a sláva, nese plášť!

Tuh. II. /netrpělivě přecházejí/

Jaem svědav, kde se toulá Rozuma.

Žena Jdu přivítat ho, jak si zaslouží.

/Vyběhne z domu na Tuhoboje./

Ničemo, nestydíš se na oči
mi chodit s tímhle ústrojem?

Tuh. II. /se užasle zarazí/ Co jest?

Co tě to, ženo, posedlo?

Žena Ty máš

tu drzost ještě mi jen špetnouti,
ty nestydo, s se mnou mluvíti?

Tuh. II. A co js m proved, abych nesměl mluvit?

Žena Ty se mne ptáš, ty drzý nestydo?

Tuh. II. /s uvážlivým klidem/

Ty, ženo, víš, proč zvali Hekubu
kdys čubkou žekové?

Žena Ne, nevím to.

Tuh. II. Že totéž dělela, co děláš ty:
zle lála tomu, koho spatřila,
mě začali jí právem říkat čubka.

Žena Těch urážek jí snéstí nemohu!

choi raději být věčně svobodna,
než trpět od tebe ty drzosti.

Tuh. II. Co m n ě je po tom, zdali můžeš snést
své manželství, či půjdeš od muže?
Či je tu zvykem s cizím přichozím
se pouštět na ulici do klepů?

Žena Co, jaké klepy? To už nesnesu!
Spíš rozvod, nežli snášet mravy tvé!

Tuh. II. A pro mne za mne jako vdova žij
až do skonání vlády Jovovy!

Žena /ukazuje na plášť/
Tys tvrdil před chvílí, žeš tento plášť
mi neukradl, teď však držíš jej
mně na očích - a te se nestydíš?

Tuh. II. Prosím tě, ženo, víš-li, pouč mne,
co vyprávět mám, bych snesl tu tvou drzost.
Já nevím, za koho mě pokládáš:

Žena znám tě tak málo jako Parthaona. /Odvrátí se od ní./
Ne, na mou věru, pošlu pro otce
a řeknu mu, co tropíš za kousky! /Volá do svého domu/
Hej, Borku! /Vyběhne sluha./ Běž a otce vyhledej,
a přiveď sem, že je ho nutně třeba!
/Sluha odkvapí, žene k Tuhobojovi/
Rněd zví, co zlého tropíš.

Tuh. II. Neblázníš?

Co tropím?

Žena Kradeš z domu ženě, mně,
mé pláště, zlato mé a donášíš
to milence! Je t o snad taky klep?

Tuh. II. Jsi, ženo, velmi troufalá a zlá!
Ty tvrdíš drze, že jsem tobě vzal
ten plášť, až jsem jej dostal od jiné
přec ženy, abych jej dal opravit?

Žena /vyhlížeje stranou/
Jen se mi smějí! Můj otec přichází,
a tomu nemůžeš se vysnívat.
Hleď, znáš ho přece! /Ukazuje/

Tuh. II. /dívej se/ Jako Kalchanta.

Žena Ty neznáš mne - a mého otce též?

Tuh. II. I děda přiveď, totéž uslyšíš! /Ustoupí stranou./

Žena Na ovšem, to ti je tak podobno!

/Přichází o holi starý její otec se sluhou, ten pak odejde do
Tuhob. domu. Stařec krok za krokem postává a rezumuje./

Stařec Jak snese můj věk, jak žádá to věc,
chej kráčetí vpřed a zrychliti krok.
Jak těžké to pro mne, to neklamně vím.
Mne opouští šilost a staroby mešh
mě zaroste, těžké je tělo, ty tam
jsou síly. Zlý věku, ů sboží ty zlé!
Když přicházíš, přinášíš přemnoho běd -
ach, uvádět všechny by trvalo dlouho!

Mé srdce a hrud' však tíží teď to,
co stalo se sxx sa, že žádá si mne
tak náhle má dcera a volá mě sem.
Ani mi nedala vědět, co jest,
a nač mě tu chce.
Tak skoro už vím, očn asi tu jde: s'
má patrně s manželem nějaký spor.
Tak jednají ty, jež zptročit chtějí
své muže: dát věno jim pýchu a vzdor.
Jest ovšem sic nejednou vinen i muž,
než po jistou mez má žena snést vše.
A dcera si otce přec nebude zvat,
leč muž-li co spáchá, neb vznikne-li svár.
Nu, však to zvím hned.

/Opějí se k ženě a k Tuhobojovi II./

Ela, před domem zřím
svou dceru a manžela v náladě zlé.

Mé tušení se plní! /Jde k dceři/ Oslovím ji.

Žena /pokročí k němu/

Jdu vstříc otci. - Milý otče, buď mi zdráv!

Stařec Zdráva buď! Je všechno zdrávo? Proč jsi pro mne poslala?

Co tě trdí? /Dívá se směrem k Tuhobojovi/

Co on stojí rozhněván tak opodál?

Měli jste asi mezi sebou zase malou potyčku.

Pověz stručně, kdo je vinen: žádné dlouhé rozklady!

Žena Otče, to ti říkám předem: já jsem nepovedla nic.

Ale nemohu tu žítí, nemohu tu vydržet:

Odveď si mne!

Stařec Proč to žádáš?

Žena Jsem tu jenom na posměch.

Stařec Komu?

Žena Tomu, komu jsi mě svěřil, mému muži.

Stařec Nu tak vida, hádka! Dcero, kolikrát jsem ti už řek,
abyste se vystříhali chodit na mne se stesky?

Žena Jak se toho mohu, otče, vystříhati?

- Stařec Mne se ptáš?
- Žena Devolíš-li.
- Stařec Často jsem ti říkal: muže poslouchej, nepas po tom, co muž dělá, kam jde a co provádí.
- Žena Ale on je zamilován do hetéry v sousedství!
/Ukazuje na Milenin dům/
- Stařec Dobře má! A ať k ní zrovna, jáku, přílne ještě víc!
- Žena Pije u ní!
- Stařec /ironicky/ K vůli tobě bude ovšem pít snad míň, ať už s ní, či jinde! A času, to je přece troufalost! Právě tak bys mohla žádat, by ho nikam nezvalí, nebo aby nepřijímal doma návštěv! Copak chceš, by ti muži otročili? To mu taky přiděluj přízi, kaž mu se služkami sedat, vlnu česat!
- Žena To jsem vzala advokáta pro muže, ne pro sebe! Při mně stojíš, jeho hájíš.
- Stařec Jestliže co spáchal on, vyčiním mu ještě více, než jsem tobě vyčinil. Když tě dobře opatřuje zlatem, šatstvem, služkami a vši potravou, je lépe, dcero, nabyt rozumu.
- Žena Ale vždyť mi doma kradě pláště, zlato ze skříní! Plení mne a oádo by mé nosí tajně nevěstkám.
- Stařec Činí-li to, špatně jedná, ne-li, špatně jednáš ty, že ho nevinného viníš.
- Žena /ukazuje/ Právě nese náramek s pláštěm od milky! já o tom zvěděla, i vraoí to.
- Stařec Hned se dovím, co se stalo. Půjdu se ho dotázat.
/Popojde k TuhobojinIII./
- Řád by on věděl, Tuhoboji, proč se hádáte, tak mluv! Co tě truí? Copak ona stojí v hněvu opodál?
- Tuh. II. Ať jsi, kdo jsi, ať máš jméno jakékoliv, Jupiter a bohý buď mi svědkem -
- Stařec Čeho, u všech všudy, proč a naš?
- Tuh. II. - neproved jsem nic té ženě, jež mě viní, že jsem jí ukradl ten plášť a z domu odnesl: to v hrdle lže! Jestliže jsem někdy vkročil do jejího příbytku, ať jsem se všech bídných tvorů nejbídnější na světě!
- Stařec Šlíš, že si tohle přeješ, říkáš, že jsi nevstoupil nikdy do tohoto domu, kde přec bydlíš, šilenče?
- Tuh. II. Starče, já že tady bydlím, v tomhle domě?
- Stařec Popíráš?
- Tuh. II. Ba popírám to.
- Stařec Tedy jistě neprávem,

ledaže ses vystěhoval v noci. - Dcero, přístup blíží!
Copak jste se stěhovali? /Stane s'

Žena Prosím tebe, proč a kam?

Stařec To já nevím.

Žena On si z tebe dělá blázny, nechápeš?

Stařec Nažertoval ses už dosti, Tuhobojí: k věci teď!

Tuh. II. /Ostře, dělá rozčilené grimasy/

Prosím tě, co je ti do mne? Kdo jsi? Čím jsem zavázán
tobě nebo téhle ženě, která mě tak sužuje?

Žena /starci/ Pohleď, jak mu zelenají oči! Zeleně pokrývá
skráň i čelo! Jak mu z očí srší jiskry! Vidíš to?

Tuh. II. /stranou/ Hola, myslí si, že třeštím, zatím třeští oni dva.

Muže, co je pro mě lepší, když mě mají za blázna,
než se vskutku stavět bláznem, abych si je odehnal?

/Dělá divoká gesta, otvírá široce ústa./

Žena He, jak rozevívá ústa! Otče, co mám dělati?

Stařec Sem pojď, dcero, ustup stranou od něho co nejdále!

/Oba ustupují./

Tuhob. II. /pobíhá a poskakuje, doráží na starce a na ženu/

Hopsa hejsa! Proč mě voláš, Bekchu, na lov do lesa?

Já tě slyším, nemohu však z těchto končin odejít.

S levé strany mě tu hlídá vzteklá fena divoká,
za ní smradlavý zas kozel, který křivým svědectvím
za života často zničil nevinného občana.

Stařec /odháněje se holí/ Běda tobě!

Tuh. II. /dorážeje na ženu/ Apollone, věštba tvá mi poroučí
planoucímí pochodněmi té zde oči vypálit.

Žena /pobíhají/ Otče, po mně veta! Hrozí, že mi oči vypálí!

Stařec Dcero!

Žena Co si počnem?

Stařec Čáždák a bych sluhy přivolal?

Přijdu, odnesou ho odtud a pak doma spoutají,
než tu ztropí ještě něco horšího.

Tuh. II. /stranou/ Co teď, co teď?

Nenapadne-li mě něco, odnesou mě do domu.

/Začne ještě zuřivěji dorážet na ženu./

Ty mi kážeš, abych nijak její tváře nešetřil,
neodejde-li s mých očí do horoucích pekél hned:
poslechnu tě, Apollone!

Stařec Rychle, dcero, do domu,

Sic tě zabije!

Žena Už běžím. Prosím, otče, hlídej ho,
aby neprvhl! - Co musím zařík, ach, já ubohá!

- /vběhne do svého domu./
- Tuh. II. /stranou/ Tu jsem tedy šťastně zabnal. Ještě toho přešívce
Kyknoviše vousatého, třaslavého Tithona!
/Jme se dorážet na starce/
Dále kážeš roztráskati údy, kosti, hlavu, hřbet
tomu chlupu vlastní holi. /Chhápá po starcově holi./
- Stařec /šermuje holi kolem sebe/ Zle to odpykáš,
jestliže se mne snad dotkneš, nebo ke mně přistoupíš!
- Tuh. II. /stupňuje předstíranou zuřivost/
Poslechnu tě, Apollone: vezmu teslu dvojsměrnou,
všechno maso s toho dědka otesám až na kosti.
- Stařec Musím si dát věru pozor, postarat se o sebe,
bojím se těch jeho hrozeb, že mi nějak ublíží.
- Tuh. II. /ještě divočejí, napodobí, co říká/
Mnoho kážeš, Apollone! Teď mi velíš zapřáhnout
divé, nezkracené koně, vstoupit na vůz, rozdrtit
koly toho plesnivého smrada, bezzubého lva.
Stojím na voze, již držím otěže, již držím bič.
Hole, koně, necheť zazní vašich kopyt jasný zvuk,
necheť se v trysku ohýbají vaše mrštná kolena!
- Stařec Mně ty hrozíš koni s vozem?
- Tuh. II. Apollone, ty mi zas
velíš napadnouti toho, kdo tu stojí, zabít jej.
Kdo mne to však táhne s vozu, uchopiv mě za vlasy?
Ach, on mění, Apollone, slova tvá a rozkaz tvůj!
/Klesne jako ve mdlobách k zemi./
- Stařec /soucitně./ Oj věru, těžká, prudká choroba!
Ach, jak je vratký život člověka,
ó boží! Jak byl ještě před chvílí
pln zdraví tento šílenec - a pak
ho náhle stihne tak zlá choroba!
Jdu pro lékaře, aby rychle přišel. /Odejde./
- Tuh. II. /se nadzdvihne, do hlediště/
Eh jsou ti lidé prosím z dohledu,
co zdravého mě nutí bláznití?
/Rozhlédne se a rychle vstane./
Nuž na loď, dokud mohu bezpečně! /Do hlediště/
A prosím, až se stařec navrátí,
nezradte, kterou prochám ulicí! /Odkvapí./

V. j e d n á n í .

Stařec /vchází na scénu/

Ach, bedra od sedění bolejí
a oči od hledění. Čekal jsem,
až přijde lékař z praxe. Protiva
se vrátil od nemocných konečně.

Prý obvazoval Aeskulapiovi

hnát zlomený a Apollonovi
zas paži. Já teď nevím, zdali jsem
si najal lékaře či sochaře. /Vyhlédne stranou/
Tam kráčí. Zrychlí mravenčí svůj krok!

Lékař /"přikvápí" ze chvíli na scénu./

Čas řekl, že mu chybí? Staře, mluv!
Je duchem nebo běsem posedlý?

Má vodnatelnost nebo spavici?

Stařec Proto tě vedu, abys mi to řekl
a uzdravil ho.

Lékař /chvástává/ To je lehounké!

M Mé slovo na to, že zas bude zdrav.

Stařec Jen mi ho s velkou péčí ošetří!

Lékař Ach, navzdychám se za den tisíckrát,
stak velkou péčí ti ho ošetřím.

/Stařec se rozhlíží, na scéně se objeví Tuhoboj I./

Stařec Hle, tu je! Pozorujme ho, co dělá! /Ustoupí obe stranou/

Tuh. I. /v rozčilené samomluvě gestikuluje, přitom obnaží paži/

Věru, byl to pro mne dneska zlý a přenešťastný den!

Myslíl jsem, že jedním tajně, ale všecko prozradil

příživník - ach, způsobil mi hanbu, obavy a strach,

ten můj Ulixes, jenž stropil svému králi tolik zla!

Jeho života ho zbavím, vskatku, jako že jsem živ!

Ale co já hlupák říkám j e h o ? - je to život můj,

já ho opal a krmím! Nuže: duši z něho vyrazím.

A to děvče taky pěkně jednalo - jak neveštka!

Že jí prosím, abych mohl vrátit manželce ten plášť,

řekne, že mi jej už dala. Ach, já člověk nešťastný!

Stařec /Lékaři/ Rozumíš mu?

Lékař /přikyvuje/ Říká, že je nešťasten.

Stařec

Jdi k němu již!

/Oba se přiblíží k Tuhoboji./

Lékař Zdráv buď, Tuhoboji! Prosím, proč máš paži odkrytu?

Snad přec víš, jak ti to škodí v nynější tvé chorobě.

Tuh. I. /sprudka/ Jdi se oběsit!

Stařec /lékaři/ Ha, vidíš?

tedy dím, že v chrámu Jova zlatý věnec ukradl
a že, jakož vím, byl vržen do vězení pro tu věc,
potom, jakož vím, byla mrskán pod rozsochou metlemi.
Zabil, jakož vím, též otce, matku prodal v otroctví,
Splatil jsem dost hanu hanou, abych zdál se rozumným?
/lékaři/ Probož, lékaři, už jednej, ať chceš provést
Nevidíš, že šílí? cokoliv!

Stařec

Lékař

S
Dej ho donést ke mně domů.

Stařec

Lékař

Мухомов

mohu podle přání svého ošetřovat.

Stařec

Lékař

Tuh. I.

Lékař

Stařec

Lékař

Stařec

Lékař

Stařec

Lékař

Stařec

Tuh.

Rozuma

Víš-li, co by bylo nejlepší?

Myslíš?

Ovšem. Tam ho přec

Čiň, co chceš!

/Tuh./ Budeš pít čemeřici po nějakých dvacet dní!

Budeš viset a mé dŕtky bít tě budou třicet dní!

/starci/ Přiveď lidi, by ho ke mně dopravili!

Kolik as?

Podle toho, jak ho vidím třeštit, čtyři, méně ne.

/se chystá jít pro sluby/

Hned tu budou, ty ho hlídej, lékaři!

Ne, domů jdu,

připraviti, čeho třeba. Ty pak naříd otrokům,
donésti ho ke mně.

Ano, hned je tam.

Já jdu. /Odchází./

Buď zdrav!

/Vrhne několik bázlivých pohledů na Tuhoboje a také odchází./

Zmizel tehán a zmizel lékař - teď jsem sám. Ó bože můj,

čím to je, že tito lidé kvrdí, že jsem šílený?

Já jsem nikdy nechuravěl, co jsem živ, ni jeden den.

Netřeštím a nezačínám sporů ani bojů sám.

Zdávám jsem, lidi zdravé vidím, s kým z nich mluvím,

Neblázní snad sami, kdo mě křivě viní z bláznění

Coteď počít? Rád bych domů - manželka mne nenechá;

sem pak - /ukazuje na dŕm M. Lenin/

nepustí mě nikdo. Se špatnou jsem vyšel dnes!

Budu tedy: aspoň na noc vpustí mě snad do domu.

/Ústoupí stranou./

/přicházejí/ Být pořádným sluhou, jenž na péči má

a spravuje všechno, to znamená vždy

vše pečlivě střežiti, je-li pán ovdů,

ba ještě snad líp, než kdyby tu byl.

Kdo's rozváňný, nechť ti jsou přednější vždy

tvé náhy a hřebět než břicho a chřtán!
 Měj na mysli vždy, jak splatí pánové
 těm, kdo za nic nestojí - té chásce bídné, ničenné.
 Tíž oková, mílnice, únava zlá,
 hlad, rány a třeskatý mráz,
 to lenosti jsou odměny.
 Já těchže zel se bojím zle,
 a proto jsem též rozhodnut
 být raděj dobrý nežli zlý.

Neb mnohem snáze snáším výtky, dátky nenávidím
 e radši jím, co namleto, než melu mouku jiným.
 I provádím, co káže pán, vše dobře, klidně plním,
 a mně to slouží. Jibý ať se chová, sám jak uzná:
 já takový budu, jaký mám být.

Chci chovat ten strach a stříci se vin
 a kdekoli pánovi po ruce být.

Když otrok se bojí, eš viny je prost,
 je prospěšný pánovi všude a vždy.
 Však který se nebojí, jaký má strach,
 když špatnými činy si vysloužil trest!
 Já dlouho se nebudu báti, můj pán
 už odmění v brzku mé služby.

Sloužím tedy vždycky tak,
 jak je pro hřebet nejlépe -

Umístil jsem sluby s vaky v krčmě a jak rozkázal,
 jdu ho odvést. /Chystá se jíti ke dveřím Mileniným./
 Zabuším zde, aby věděl, že tu jsem.

Nic mi věru nenapadá, jak tu ženu ošálit
 a jej vyvést bez pohromy z toho skázy brlohu.

/Vtom zhlédne Tuhoboje I./

Bojím se však, že jsem přišel příliš pozdě, po bitvě.
 /Se strany přichází stařec se čtyřmi otroky, kteří ne-
 sou provazy./

Stařec

/otrokům/ Při bozích i lidech pravím: vykonejte moudře
 rozkaz, který jsem vám dal a dávám, splňte pečlivě! Vše,
 vyzdvihněte toho muže /ukazuje na Tuh. I./ - odneste ho
 k lékaři,
 ceníte-li aspoň trochu nohy své a záha svá!

Z toho, čím vám bude hrozit, nedělej si nikdo nic!
 Tak nestojte a neváhejte! Už měl být vyzdvihnut!

Já půjdu k lékaři, tam počkám na váš příchod. /Odejde./

Tuh. I.

/vidí otroky, jak na něho běží/ Běda mi!
 Co se to děje? Proč ti lidé na mě běží, pro boha?

/Otroci se naň vrhnou, poutají ho a snaží se ho vyzdvih-

nout a odnésti./

Co chcete, na co jste sem přišli, co mě obstupujete?

A kam mě chcete vléci? Běda! Pomozte mi proboha,

ó drazí lidé z Epidamnu! Pustíte mne, vrahové?

Rozuma

Ó nesmrtelní, co to vidím? Na své oči, pro boha?

Hle, mého pána tady nectně zdvihají a nesou pryč!

Tuh. I.

/bráně se stále/ Kdo odvahu má přispět?

Rozuma

Já můj pane, velmi odvázně!

/Běží mu na pomoc/

Oh, jaký skutek nectný, zlý!

Hej, Epidamnu oběšené,

můj pán je za dne, za míru

a na ulici unášen,

ač přišel k vám, jsa svoboděn! /Oboří se na otroky?

Hned ho pusťte!

Tuh. I.

Ať jsi, kdo jsi, pomoz, přispěj, pro boha,

nenechej mi ubližovat způsobem tak křiklavým!

Rozuma

Pomohu a přispěji ti, upřímně tě obhájím.

Nedovolím, abys zhynul: lépe, abych zhynul já.

Vyrví, probáje, oko tomu, co tě drží zadržím!

Těmhle já už zorám tváře, pěstmi jim je posadím.

Te vám dneska přijde drab, unášet ho! PUSTĚTE HO!

Tuh. I.

Držím oko toho chlapa.

Rozuma

Šššššššš Ať je po něm díra její!

Ničemové, loupežníci, lupiči! /Bije do nich./

Otroci

/volají/

Jsme ztraceni!

Prpbáh, ušetři nás!

Rozuma

Tak pusťte!

Tuh. I.

Co vy na mne saháte?

Maž je pěstmi!

Rozuma

Zmizte rychle, ke všem ďasům utecte!

/Otroci se dávají na útěk. Rozuma udeří posledního./

Tu máš ještě výslužkou, že ustupuješ poslední!

/Tuh./ Skvěle, podle svého přání jsem jim tváře zmaloval!

Věru, přišel jsem ti, pane, právě zavčas napomoc.

Tuh. I.

Ať jsi, kdo jsi, mladý muži, boží ti vždy šehnejte,

neboť bez tebe bych dneska sotva do večera šel.

Rozuma

Máš-li tedy jednat správně, dej mi, pane, svobodu!

Tuh. I.

/s podivem/ Svobodu? Já tobě?

Rozuma

Pane, zachránil jsem tě.

Tuh. I.

Co to?

Mladý muži, to je omyl!

Rozuma

Jaký omyl?

Tuh. I.

U Jova,

já tvým pánem přece nejsem!

Rozuma

Ale mlži!

Tuh. I.

To není leží!

TAKÉ by z mých slubů žádný nebyl jednal jako ty.

Rozuma

Tak když nejsem tvůj, jak říkáš, nech mě volně odejít.

Tuh. I.

Pokud já mám s tím co dělat, jdi, kam chceš, buď svobodný!

Rozuma

Kážeš mi to?

Tuh. I.

Věru káži, pokud nad tebou mám moc.

Rozuma

/slavnostně/ Zdráv buď, patróno! Jsem volný!

/Zalibně se prochází, představuje si, že mu jeho spolu-
otroci blahopřejí k svobodě. Mění hlas./

To mě těší, Rozumo,

že jsi svobodný! - "Kád věřím." - Ale probůh, patróno,
rozkazuj mi, jako když jsem byl tvůj otrok! U tebe
budu bydlet, až půjdeš domů, s tebou půjdu též.

Tuh. I.

/stranou/ Kdešpak!

Rozuma

Teď jdu do hostince, zavazadla, peníze
přinesu ti nazpět. Váček s cestovním je ve vaku,
zapečetěn: přinesu jej ihned.

Tuh.

/horlivě/

Rychle, přines jej!

Rozuma

V pořádku! jej zas vrátím, jak jsem přijal. Počkej zde!

/Odkvapí. Tuh. I. hledí chvíli za ním, vrtě hlavou./

Tuh. I.

/hledí chvíli za ním, vrtě hlavou./

Npřetodivné věci se mi staly dneska, samý div!
Jedni, jak bych byl kdos jiný, zavírají přede mnou,
ten zas - /ukazuje za Rozumou/že prý je můj otrok - dal jsem mu teď svobodu.
Chce mi přinést, jak říká, jakýs váček s penězi.
Přinese-li jej, ať zmizí odtud svobodně, kam chce,
aby nechtěl peněz nazpět, až zas přijde k Rozumu.
Tehán a lékař říkali zas, že jsem blázen. Podivno!
Mně se všechno věru jeví nejinak než jako sen.
Půjdu nyní za milenkou, až se hněvá, vyprosít

od ní navrácení pláště: chci jej přinést manželce.

/Zaklepe na dveře Milenina domu, a když se pootevrou,
vrazí rychle dovnitř. Hned nato přilženo Tuh. II. s bitím
na scénu Rozumu. Pláště má schovaný pod svým svrchním ka-
tem./

Tuh. II.

Ty si troufáš, směle, tvrdit, že jsi mne kdy potkal dnes!
od té chvíle, co jsem kázal, abys pro mne přišel sem?

Rozuma

Vyrvál jsem tě čtyřem lidem, když tě chtěli unést,
teď, zde, u mého domu! Ty volal k bohům, lidem o pomoc!

přiběh jsem a vyrval jsem tě mojí, pěstí, násilím.
Zachránil jsem tě a za to darovala mi svobodu.
Když jsem řekl, že chci přinést měšec a tvé vaky sem,
předběhlis mě rychle, abys zapřel, co jsi učinil.

Tuh. II. Ze jsem ti dal svobodu?

Ba jistě.

Rozuma
Tuh. II.

Zcela jisté je,

že se, než bych tebe pustil, sám chci stát spíš otrokem.

Tuh. I. /vycházejí od Mileny, mluví do domu/

Ať přásaháte při svých očích, nikdy nedokážete,
že jsem vám plášt s náramek, vy ničemnice, odnesl.

Rozuma /se k němu obrátí, překvapeně/

Věční boží, co to vidím?

Tuh. II.

Vidíš? Co?

Rozuma

Tvou podobu!

Tuh. II. Copak je?

Rozuma /ukazuje/ Tvůj obraz, tobě jak jen možno podobný!

Tuh. II. /pohlédne také na Tuh. I./

Vskutku, pokud znám své ryzy, je mi značně podoben.

Tuh. I. /postoupí k Rozumovi/

Ať jsi, kdo jsi, mladý muži, vítám tě, můj zachránce!

Rozuma Proháh, mladý muži, prosím, rač mi říci jméno své!

Tuh. I. Zasloužil ses o mne tolik, že ti rád chci vyhovět.

Jméno mé je Tuhoboj.

Tuh. II. Ne, ne, to je přece jméno mé!

Tuh. I. Sicilan jsem ze Syrakus.

Tuh. II. To je také moje vlast.

Tuh. I. Co to pravíš?

Tuh. II. Pravdu.

Rozuma /ukazuje na Tuh. I./ Víde, znám zde toho, toť můj pán!

/Tuh. I./ Ze tebe pokládal jsem jeho - /ukazuje na Tuh. II.
jeho jsem též pohoršil.

/K Tuh. II./ Řekl-li jsem jakou hloupost, nerozvážnost,
odpusť mi!

Tuh. II. Zdá se mi, že blázníš, ohlape! Cožpak jsi už zapomněl,

žeš dnes vystoup se mnou z lodi?

Rozuma /chvilí obe pozoraje, pak určitě/

Vskutku, ano, pravdu máš.

/Tuh. II./ Tys můj pán. /Tuh. I./ Ty hleděj službu!

/II. Tuh./ Vítám tě - /I. Tuh./ ty sbohem buď!

/II. Tuh./ To je Tuhoboj!

Tuh. I. J Já také!

Tuh. II. Jaká je to báchorka?

Ty žes Tuhoboj!

Tuh. I. Na ovšem, otec můj alul Skopeček.

Tuh. II. Tebe že můj otec zrodil?

Tuh. I. Kdepak, mladý muži, máji

Tobě tvého nijak nechci bráti ani upírat.

Rozuma /pro sebe/ Věční bozi, co to tuším? Splňte nečekanou věc!

Neklamu-li se, zde vidím rodné bratry, bližence.

Neboť oba uvádějí téhož otce i touž vlast.

Zavolám si pána stranou./- Tuhoboj!

Oba Tuhobojové Co mi chceš?

Rozuma ~~XXXXXXXX~~ Obá ne! kde připlul se mnou lodí dnešní den?

Tuh. I. Já ne.

Tuh. II. Já.

Rozuma Nuž tebe volám, přistup!

Tuh. II. /přistupuje/ Tu mne máš.

Rozuma /odváděje ho stranou/

Onen člověk je buď taškář, nebo je to bratr tvůj.

Neviděl jsem posud lidí podobnějších, než jste vy.

Vlna vlně, m,éke mléku, vejce není podobno

vejci více, než vy sobě. Téhož otce udává

a touž vlast. Je dobře tedy jít a vyptati se ho.

Tuh. II.

Tos mi správně připomenul, pámbuví - měj za to dí!

Pokračuj a vyzkoumáš-li, že to je můj bližence,

buďeš svobeden.

Rozuma. Já doufám.

Nyní doufám v te i já.

Rozuma /se s Tuh. II. vrátí k Tuh. I./

Poslyš, ty jsi tuším řekl, že se zoveš Tuhoboj.

Tuh. I. Najisté.

Rozuma /ukazuje střídavě na oba/

A ten /II./ je také Tuhoboj. Tys /XI. pravil tén

že jsi zrozen v Syrakusách: tam se narodil i on /II./

Skopeček prý byl tvůj otec /I./: také jeho /II./ se tak

zval. Teď si dejte oba práci v zájmu mém i v zájmu ^{zval} ~~svém~~

Tuh. I. Zasloužil ses o mne tolik, že ti splním, co jen

chceš. Chci ti, jak by sis mě koupil, sloužiti, až svobeden.

Rozuma /vede oba do popředí, sám uprostřed nich, mluví do hle-
diště/

Doufám, že se tady najdou rodní bratři, dvojčata,

narozená z jedné matky, z jednoho otce v jeden den.

Tuh. I. To je podivné, co říkáš! Kéž bych splnit moh ten slibi

Rozuma Mohu. Teď však oba mluďte, než se budu tázati.

- uh. I. Tak se jenom! Odpovím ti, nenaslouchám nic, co vím.
 Rozuma /ukazuje střídavě na oba. Prvnímu/
 Tuhoboj je tvoje jméno.
- Tuh. I. Ano, je.
 Rozuma A tvoje /II./ též.
- Tuh. II. Ano.
 Rozuma Otec tvůj /I./ se volal Skopeček.
 Tuh. I. Tak jest.
 Tuh. II. Můj též.
- Rozuma /I./ A jsi ze Syrakus.
 Tuh. I. Ovšem.
 Rozuma /II./ A co ty?
 Tuh. II. I má to vlast.
 Rozuma Všechno krásně odpovídá. Pokračujte tedy dále!
- Tuh. I. /I./ Pověz, co si pamatuješ ze své vlasti naposled?
 Jak jsem přišel do Barenta s otcem na trh. Tam jsem se
 mezi lidmi otci ztratil. Potom jsem se dostal sem.
- Tuh. II. /vzpínaje ruce/ Jove nejvyšší, já zemru, pomoz!
 Rozuma /k němu/ Nekřič, sticha buď!
 /I./ Kolik ti as bylo roků, když tě otec s sebou vzal?
 Tuh. I. Sedm. Já jsem tehdy ztrácel první zuby. Později
 už jsem nikdy svého otce nespátřil.
 Rozuma A kolik vás
 bylo synů?
- Tuh. I. Pěkně si teď mohu vzpomenout, jen dva.
 Rozuma Který z vás byl věkem starší?
 Tuh. I. Žádný, ani on, ni já.
 Rozuma Jak to?
 Tuh. I. Dvojčata jsme byli.
 Tuh. II. /jeví stále větší vzrušení/ Mému štěstí přeje bůh!
 Rozuma /k němu/ Budeš-li mě přerušovat, přestanu!
 Tuh. II. Už mlčím!
 Rozuma /I./ Rej,
 jmenovali jste se stejně?
- Tuh. I. Nikoli, mně říkají
 Tuhoboj, jak slují dosud, druhému pak Branislav.
- Tuh. II. /propukne/ Víím už dosti, nemohu se zdržet, bych ho
 bratře, rodný bratře můj, buď vítán! Já jsem Branislav!
 /Rozpřáhne ruce, Tuh. I. ještě váhá./
- Tuh. I. A čím to, žeš potom dostal nové jméno Tuhoboj?
 Tuh. II. Když nám bylo zvěstováno, že jsi mrtov, ztratil se,
 beze stopy, a že otec zemřel žalem nad tebou,
 a že nás provedl tu změnu: dal mi říkat po tobě.

- Tuh. I. Věřim, že se to tak stalo. Ale pověz -
 Tuh. II. Jen se taž!
- Tuh. I. Jhk se zvala naše matka?
 Tuh. II. Dobromila.
 Tuh. I. Souhlasí.
- Vítej, bratře nečekaný, po rozluce dlouhých let!
 /Objímají se./
- Tuh. II. Vítej, bratře, kterého jsem hledal do dnešního dne
 za útrap a strastí! Jak jsem šťasten, že tě nalézám!
 Rozuma /Tuh. II., ukazuje na Milenin dům./
 Proto tě ta nectná ženská zvala jménem Tuhoboj!
 Myslela, že je to tenhle, když tě zvala na jídlo.
- Tuh. I. /Živě/ Poručil jsem si dnes u ní bez vědomí manželky
 přesnídávku, a své ženě ukradl jsem z domu plášť
 a dal tě zde.
- Tuh. II. /vytahuje zpod šatu plášť/ Není to snad tenhle?
 Tuh. I. Ano, ten je to!
- Jak se prosím dostal k tobě?
 Tuh. II. Pozvala mě na jídlo,
 a že prý jsem jí ten plášť dal. Posnídal jsem vytečně,
 popil jsem si u děvčete, odnesl si plášť a šperk.
- Tuh. I. To mě těší, že ses poměl dobře na mé útraty.
 Když tě ona k sobě zvala, myslila, že jsem to já.
- Rozuma /Tuh. I./ Neporušíš jako dříve, sbych byl hned svoboden?
 Tuh. I. Bratře, je to spravedlivé: učin mu to k vůli mně!
 Tuh. II. /Rozumovi/ Budiž volný!
 Tuh. I. Rozume, mne těší, že jsi svoboden!
 Rozuma /natahuje ruku/Mám-li však být stále volný, měl bych
 lépe začít
- Tuh. II. Jen se neboj, všechno přijde!
 Tuh. I. A já také přispěji.
- Tuh. II. Když se nám dle přání všechno, milý bratře, splnilo,
 do vlasti se obs vraťme!
- Tuh. I. Bratře, stane se, jak chceš.
 Vyprodám tu všechno v dražbě. Ale nyní vejďme,
 bratře, dovnitř! /Ukazuje na svůj dům./
- Tuh. II. Staň se! /Chystají se jít./
 Rozuma Hele, víte, co bych od vás rád?
 Tuh. I. Co?
 Rozuma Být hlasatelem při té dražbě.
 Tuh. I. Budeš.
 Rozuma Mohl bych
 už tu dražbu vyhlásit?

Tuh. I.
Hozna

Tuh. I.   Ano, bude za týden.

/postoupí před obecnostvo./

Za týden se koná dražba věcí Tuhobojových.

Prodá se tu dům a půda, služebnictvo, nábytek,
prodá se vše za každou cenu, za hotové peníze.

Prodá se tu taky žena, jestli kupce nalezne.

Z celé dražby získá vlastník grošů tuším padesát.

Diváci, teď buďte sbohem, hlasitě nám tleskejte!

Opona.